

Original Article

The Relationship between Perceived Autonomy Supportive Parenting and Identity Styles in Female Adolescents: The Mediating Role of Reflective Thinking

Fatemeh Tahmasbi Jaghargh¹, Maryam Bordbar^{1✉}, Seyyed Mohsen Asgharinekah¹

1. Department of counseling and educational psychology, Faculty of Education and Psychology, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad/ Iran.

Received: 2025/04/23

Revised: 2025/09/14

Accepted: 2025/09/20

DOI:10.48308/jfr.2025.239620.1969

Highlights

- The structural model of the study has good fit indices, and the predictor variables (autonomy-supportive parenting and reflective thinking) together explain 36% of the variance in informational identity style, 23% of the variance in normative identity style, and 5% of the variance in diffuse/avoidant identity style.
- Reflective thinking plays a significant mediating role in the relationship between autonomy-supportive parenting and identity styles; the indirect effects of this parenting style through reflective thinking on informational identity style, normative identity style, and diffuse/avoidant identity style are all significant.
- Autonomy-supportive parenting has a direct positive relationship with reflective thinking and normative identity style; meanwhile, reflective thinking directly predicts informational identity style and normative identity style positively, and diffuse/avoidant identity style negatively.

Extended Abstract

Introduction: Adolescence, as one of the most important and sensitive periods of human development, is a stage in which biological, cognitive, emotional, and social changes occur simultaneously and lead to the formation of individual and social identity. If managed correctly, the identity crisis during this period leads to identity coherence and stability, and otherwise it leads to consequences such as identity confusion, reduced self-efficacy, and academic and social problems. Erikson's theory of psychosocial development and Berzonsky's identity styles model consider identity to be a dynamic process in continuous interaction with the social, cultural, and family environment. Berzonsky introduces three identity styles: informational, normative, and confused/avoidant, each of which represents different ways of identity formation process. In addition to individual factors, the family environment, especially parenting styles, plays an important role in guiding adolescents toward adaptive identity styles. "Autonomy-supportive parenting" is a concept derived from Deci and Ryan's (2008) self-determination theory that emphasizes three main components: the right to choose, providing reason and logic, and accepting the child's feelings. Parents who give their child the opportunity to make decisions, use persuasive methods instead of strict control, and recognize their feelings satisfy their child's basic psychological needs and provide the basis for their cognitive, emotional, and motivational development. On the other hand, reflective thinking as a cognitive-metacognitive construct includes the components of questioning, reasoning, and critical evaluation that help adolescents review their experiences and make

more informed identity choices. Family support for autonomy also leads to the promotion of adolescent reflective thinking. Therefore, the purpose of the present study was to examine the relationship between perceived autonomy-supportive parenting and students' identity styles with the mediating role of reflective thinking in order to provide an explanatory model for differences in adolescent identity styles based on family environment.

Method: The present study is descriptive-correlational and structural equation modeling type. The research population included all second-grade female high school students in Mashhad in the academic year 1402-1403. The research sample included 271 students who were selected by convenience sampling method from the seven education districts of Mashhad city. The research instruments included Berzonsky Identity Styles Questionnaire (1992), perception of parental autonomy support scale (P-PASS), and Kyzilkaya and Askar's Reflective Thinking Scale (2009). The Cronbach's alpha coefficients obtained for the scales in this study indicated desirable reliability. Data analysis was performed using descriptive statistical indices and structural equation modeling in AMOS software.

Findings: The findings of the present study, which aimed to predict the identity styles of adolescent girls based on perceived autonomy-supportive parenting with the mediating role of reflective thinking, showed that adolescents who have parents with an autonomy-supportive parenting approach have a higher level of reflective thinking and this factor is a significant predictor of identity styles. Statistical analyses based on structural equation modeling and model fit indices showed that the model variables are able to explain 36% of changes in informational identity, 23% of changes in normative identity, and 5% of changes in confused/avoidant identity. This amount of explained variance indicates that the combination of parental support for autonomy and the level of reflective thinking plays an important role in the formation of adolescent identity and can be a key construct in understanding the identity formation process.

The results of the direct path coefficients indicated that perceived autonomy-supportive parenting is the only direct, positive, and significant predictor of normative identity, while it does not have a significant direct effect on informational and confused/avoidant identities. On the other hand, reflective thinking was a positive and significant predictor of informational and normative identity and a negative and significant predictor of confused/avoidant identity. Findings related to indirect effects also showed that perceived autonomy-supportive parenting through reflective thinking positively and significantly predicted informational and normative identity and negatively and significantly predicted confused/avoidant identity; this mediating role was particularly pronounced in relation to informational identity.

Conclusion: Overall, the results of this study showed that parental support for adolescents' autonomy by increasing their reflective thinking leads to the formation of informational and normative identity and decrease in confused/avoidant identity. These findings confirm that reflective thinking, as a key cognitive process, is a bridge between the supportive family environment and adolescent identity patterns. Based on these results, it can be said that understanding and applying mechanisms to enhance reflective thinking in adolescents, along with creating a supportive environment in the family, is essential for promoting their mental health and successful identity formation. Such a model of parenting and cognitive interaction can place adolescents on the path to developing intellectual independence, deeper self-awareness, and more sustainable choices, and facilitate the process of transition from adolescence to adulthood.

Keywords: Identity Styles, Adolescents, Parenting, Autonomy, Reflective Thinking.

How to cite: Tahmasbi Jaghargh,F , Bordbar,M and Asgharinekah,S M . (2026). The Relationship between Perceived Autonomy Supportive Parenting and Identity Styles in Female Adolescents: The Mediating Role of Reflective Thinking. *Journal of Family Research*, 22(1), 167-186. doi: 10.48308/jfr.2025.239620.1969

✉Corresponding Author Email Address: mbordbar@um.ac.ir

Copyright: © 2026 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the creative commons attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

مقاله پژوهشی

رابطه فرزندپروری ادراک شده حامی خودمختاری و سبک‌های هویت در نوجوانان دختر:

نقش واسطه‌ای تفکر تأملی

فاطمه طهماسبی جاغرق^۱، مریم بردبار^۲✉، سیدمحسن اصغری نکاح^۳

۱. گروه روان‌شناسی مشاوره و تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۰۲/۰۳ دریافت نسخه اصلاح‌شده: ۱۴۰۴/۰۶/۲۳ پذیرش مقاله: ۱۴۰۴/۰۶/۲۹

DOI: 10.48308/jfr.2025.239620.1969

نکات برجسته

- مدل ساختاری پژوهش از برازش مطلوبی برخوردار است و متغیرهای پیش‌بین (فرزندپروری حامی خودمختاری و تفکر تأملی) در مجموع ۳۶ درصد از واریانس سبک هویت اطلاعاتی، ۲۳ درصد از واریانس سبک هویت هنجاری و ۵ درصد از واریانس سبک هویت سردرگم/اجتنابی را تبیین می‌کنند.
- تفکر تأملی نقش واسطه‌ای معناداری در رابطه بین فرزندپروری حامی خودمختاری و سبک‌های هویت ایفا می‌کند؛ به‌طوری که اثر غیرمستقیم این نوع فرزندپروری از طریق تفکر تأملی بر سبک هویت اطلاعاتی، سبک هویت هنجاری و سبک هویت سردرگم/اجتنابی معنادار است.
- فرزندپروری حامی خودمختاری رابطه مستقیم و مثبت با تفکر تأملی و سبک هویت هنجاری دارد؛ در حالی که تفکر تأملی به‌طور مستقیم سبک هویت اطلاعاتی و هویت هنجاری را مثبت و سبک هویت سردرگم/اجتنابی را منفی پیش‌بینی می‌کند.

چکیده: هدف از پژوهش حاضر، پیش‌بینی سبک‌های هویت نوجوانان بر اساس فرزندپروری ادراک شده حامی خودمختاری، با توجه به نقش واسطه‌ای تفکر تأملی بوده است. پژوهش حاضر از نوع پژوهش‌های کمی و توصیفی-همبستگی از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعه پژوهش را دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم شهر مشهد در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ تشکیل می‌دادند. تعداد ۲۷۱ دانش‌آموز به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. به‌منظور گردآوری داده‌ها و سنجش متغیرهای پژوهش از پرسش‌نامه‌های سبک‌های هویت برزونسکی (۱۹۹۲)، ادراک حمایت از خودمختاری والدین لیم (۲۰۱۸) و تفکر تأملی کیزیلکایا و عسکر (۲۰۰۹) استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها به روش مدل‌یابی معادلات ساختاری با استفاده از نرم افزار AMOS انجام شد و یافته‌های پژوهش حاکی از آن بود که فرزندپروری ادراک شده حامی خودمختاری به‌صورت غیرمستقیم به‌واسطه تفکر تأملی پیش‌بینی‌کننده مثبت سبک‌های هویت اطلاعاتی و هنجاری و پیش‌بینی‌کننده منفی سبک هویت سردرگم/اجتنابی است. همچنین فرزندپروری ادراک شده حامی خودمختاری دارای رابطه مستقیم و مثبت با تفکر تأملی و سبک هویت هنجاری است. تفکر تأملی نیز به‌صورت مستقیم و مثبت سبک‌های هویت اطلاعاتی و هنجاری و به‌صورت منفی سبک هویت سردرگم/اجتنابی را پیش‌بینی می‌نماید. این پژوهش نشان داده است که حمایت والدین از خودمختاری نوجوان، با افزایش تفکر تأملی، منجر به شکل‌گیری هویت می‌شود.

کلیدواژه‌ها: سبک‌های هویت، نوجوانان، فرزندپروری، خودمختاری، تفکر تأملی

استناد به این مقاله: طهماسبی جاغرق، ف.، بردبار، م.، و اصغری نکاح، س. م. (۱۴۰۵). رابطه فرزندپروری ادراک شده حامی خودمختاری و سبک‌های هویت در نوجوانان دختر: نقش واسطه‌ای تفکر تأملی. خانواده پژوهی، ۲۲(۱)، ۱۶۷-۱۸۶. doi: 10.48308/jfr.2025.239620.1969

مقدمه

دوره گذار از کودکی به بزرگسالی، نوجوانی نامیده می‌شود. دوره نوجوانی با تغییرات عمده زیستی، روانی و اجتماعی همراه است. در این دوره افراد توانایی بیشتری برای پیش‌بینی پیامدها، حل مشکلات و تصمیم‌گیری مستقلانه نشان می‌دهند (مارتینز^۱ و همکاران، ۲۰۲۴). افراد با ورود به نوجوانی به عنوان یک دوره محوری جهت شکل‌گیری هویت، بر اساس تجربیات زیسته، باورها و اهداف، شروع به کسب هویت خود می‌کنند (چودری^۲ و همکاران، ۲۰۲۴). نوجوانی زمان شکل‌گیری هویت، توسعه خودمختاری و جهت‌گیری درباره آینده است. این دوره با این پرسش اساسی که "من کیستم" آغاز می‌شود و این پرسش اساسی تا چندین سال تداوم دارد. نوجوانان با کسب اطلاعات و تجربیات و پس از سؤال اساسی "من کیستم"، به جواب می‌رسند (یحیی زاده جلودار و همکاران، ۱۳۹۷). همچنین ما خود را از طریق نظر دیگران درباره خودمان و از چشم دیگران می‌شناسیم و بازخوردهایی که دیگران درباره ما می‌دهند سبب پی‌بردن به هویت خود و اینکه چه کسی هستیم، می‌شود.

هویت‌یابی در دوره نوجوانی در راستای رشد فیزیکی، اجتماعی، شناختی و عاطفی دارای اهمیت می‌شود و از طریق تغییر زمینه اجتماعی دچار تحول و دگرگونی می‌شود (جاودان^۳ و همکاران، ۱۴۰۲). طبق رویکرد ارائه شده توسط اریکسون^۴، نوجوانی دوره‌ای است که مسئله هویت و هویت‌یابی در درجه اول اهمیت قرار دارد (سیژوسکا^۵، ۲۰۲۲). به اعتقاد اریکسون، در مرحله پنجم زندگی افراد، یعنی در دوران نوجوانی، که به عنوان مرحله هویت‌یابی در مقابل سردرگمی نامیده می‌شود، نوجوانان بر توسعه هویت تمرکز می‌کنند که به یکپارچگی هویت و یا سردرگمی می‌انجامد و برای سلامت روانی حائز اهمیت است (لیونگ^۶، ۲۰۲۱). پس از اینکه اریکسون مفهوم هویت را در نظریه رشد روانی اجتماعی^۷ مطرح کرد، نظریه‌پردازان دیگری از جمله مارسیا^۸ و برزونسکی^۹ به گسترش مفهوم هویت پرداختند. برزونسکی مدل سبک‌های هویت شناختی اجتماعی را معرفی کرد که به تفاوت‌های افراد در نحوه پردازش اطلاعات مرتبط با هویت می‌پردازد (زارزیکا^{۱۰} و همکاران، ۲۰۲۳). افراد با سبک هویت اطلاعاتی^{۱۱} فعالانه جهت دستیابی و ارزیابی اطلاعات برای تصمیم‌گیری و حل مسائل مرتبط، به جستجو و بررسی می‌پردازند (برزونسکی و پاپینی^{۱۲}، ۲۰۱۵). نوجوانان با سبک هویت اطلاعاتی، مسئولیت‌پذیر، مشتاق تجارب جدید، خود بازخورد دهنده، حساس در تصمیم‌گیری و وقت‌شناس هستند (برزونسکی، ۲۰۰۳). کسانی که سبک هویت هنجاری^{۱۳} دارند، استانداردها و نسخه‌های گروه‌ها و افراد مهم را منفعلانه اتخاذ کرده و درونی می‌کنند (برزونسکی و پاپینی، ۲۰۱۵). این افراد توجهی به پیامدهای درازمدت انتخاب‌های خویش ندارند و فقط در هنگام تحمیل و فشار بیرونی از خود جدیت نشان می‌دهند (برزونسکی، ۲۰۰۳). افراد با سبک سردرگم/اجتنابی^{۱۴} امور را به تعویق می‌اندازند و سعی می‌کنند با تضادها و مشکلات هویتی مواجه نشوند. این افراد زمانی که ملزم به اقدام یا انتخابی هستند، تحت تأثیر خواسته‌های موقعیتی و پیامدهای فوری قرار می‌گیرند (برزونسکی و پاپینی، ۲۰۱۵). از جمله عوامل محیطی تأثیرگذار در شکل‌گیری سبک هویت اطلاعاتی نوجوانان، سبک فرزندپروری والدین است. خانواده در شکل‌گیری هویت سالم و چگونگی گذر از بحران هویت، نقش بسزایی دارد. نهاد خانواده به‌عنوان مرکز و خاستگاه هویت شناخته می‌شود که از یک طرف می‌تواند زمینه گذران مرحله بررسی و جستجوی نقش‌های گوناگون را برای فرزندان به وجود آورد و از سوی دیگر با انتقال

آگاهی و مفاهیم مربوط به هویت به انتخاب‌های فرزندان کمک کند و در نهایت فرزندان خود را راهنمایی کند تا به انتخاب‌های خویش متعهد شوند (محمدی^{۱۵} و همکاران، ۱۳۹۸).

سبک‌های مختلف فرزندپروری تأثیرات پیش‌بینی‌کننده متفاوتی بر شکل‌گیری هویت دارند. کودکانی که تحت مراقبت و حمایت کامل والدین خود در محیط رشد هستند، معمولاً انرژی مثبت و میل به کاوش دارند و نسبت به آینده اعتماد به نفس و اشتیاق بیشتری دارند. حتی در مواجهه با شکست، تمایل دارند موفقیت را به تلاش و توانایی خود و شکست را به عوامل بیرونی نسبت دهند. این ذهنیت مثبت و سبک اسناد، اغلب می‌تواند یک مکانیسم تقویت مثبت برای کمک به افراد برای سازگاری بهتر با شکست‌ها، کاهش احساسات منفی و ناامیدی و سپس افزایش سرمایه‌گذاری در کار فعلی و تمایل آنها برای کشف آینده باشد و رضایت بیشتر ایجاد کند (دینگ^{۱۶} و همکاران، ۲۰۲۴). یکی از انواع سبک‌های فرزندپروری، فرزندپروری ادراک شده حامی خودمختاری است. والدین حامی خودمختاری، نوجوان خود را جهت حل مسئله، انتخاب مستقلانه و مشارکت فعال ترغیب می‌نمایند (منصور نژاد^{۱۷} و همکاران، ۱۳۹۹).

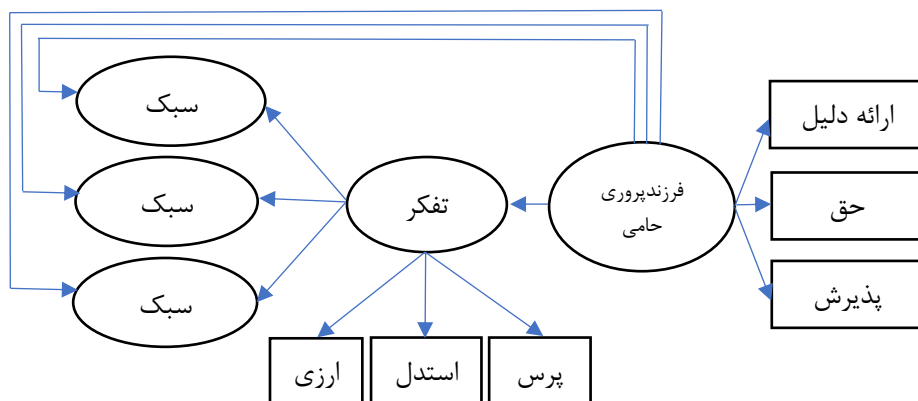
نظریه‌های رشدی و انگیزشی متعددی بر اهمیت تجربه خودمختاری نوجوانان و حمایت والدین از خودمختاری تأکید داشته‌اند. یکی از نظریه‌های برجسته در این زمینه نظریه خودتعیین‌گری^{۱۸} است (دسی و ریان^{۱۹}، ۲۰۰۸). نظریه خودتعیین‌گری بیان می‌کند که خودمختاری از ابتکار عمل، مالکیت و کنترل فرد بر اعمال، تشکیل شده است و این یکی از سه نیاز اساسی روانشناختی (خودمختاری، شایستگی و ارتباط) است. حمایت از خودمختاری والدین به این صورت تفسیر می‌شود که والدین برای نیازهای شناختی، عاطفی و فرهنگی فرزندان و توانایی آنها برای غلبه بر موانع و چالش‌ها ارزش قائل می‌شوند و آنها را تشویق می‌کنند تا مشکلات را خودشان حل کنند. بر اساس نظریه خودتعیین‌گری، زمانی که نیازهای فردی برای خودمختاری برآورده می‌شود، افراد می‌توانند بر اساس خواسته‌ها و انتخاب‌های خود عمل کنند؛ نه اینکه توسط انتظارات دیگران یا فشار خارجی محدود شوند. این نوع تجربه خودمختار، به افزایش انگیزه و خودکارآمدی درونی افراد کمک می‌کند و به آنها انگیزه دنبال کردن اهداف را می‌دهد (تان^{۲۰} و همکاران، ۲۰۲۴).

مسئولیت اصلی والدین، محافظت از فرزندان در برابر آسیب است، به ویژه از بدو تولد تا اوایل نوجوانی. همانطور که کودکان رشد می‌کنند و سطح درماندگی و نابالگی از بین می‌رود، محافظت و کنترل والدین باید متناسب با آن کاهش یابد (لبلانک و لیون^{۲۱}، ۲۰۲۲). حمایت از خودمختاری توسط والدین، محیط خانوادگی مثبت و حمایتی ایجاد می‌کند و به فرزندان کمک می‌کند خود را عمیق‌تر و جامع‌تر بشناسند و با احساسات خود کنار بیایند (یوگان و اروس^{۲۲}، ۲۰۲۴). والدین حامی خودمختاری، از دیدگاه فرزند خود به مسائل می‌نگرند، از احساسات و باورهای او مطلع هستند، برای فرزندان حق انتخاب در نظر می‌گیرند و کنترل و فشار حداقلی نسبت به او دارند (کولی و مارتین^{۲۳}، ۲۰۱۷). آن‌ها فرزندان خود را در جهت تصمیم‌گیری برای خود، توانمند می‌سازند و به سمت آگاهی بیشتر و مستقل‌بودن و جستجوی اطلاعات مهم سوق می‌دهند (کانیوشونیت و ژکاووسکین^{۲۴}، ۲۰۱۸).

بنابراین، نوجوانان هنگام کسب استقلال و پا گذاشتن به دنیای بزرگسالان نیازمند حمایت روانی، آزادی عمل و تأیید عاطفی از سوی والدین هستند و این آزادی که موجب احساس دوست داشته شدن، حمایت و محبت می‌شود، می‌تواند منجر به شکل‌گیری هویت سالم در نوجوان شود (الیاسی^{۲۵} و همکاران، ۱۴۰۲). به

طور خاص تصور می‌شود که والدین حامی خودمختاری، فرزندان را به سمت کاوش کامل اطلاعات سوق می‌دهند، در مقابل، کنترل روان‌شناختی، نیاز به خودمختاری را خنثی می‌کند و در نتیجه از شکل‌گیری هویت سالم جلوگیری می‌کند (اسمیت^{۲۶} و همکاران، ۲۰۰۸). همچنین طبق پژوهش اسمیت^{۲۷} و همکاران (۲۰۱۰) و کانیشونیت و ژاکوسکین (۲۰۱۸)، والدین حامی خودمختاری می‌توانند بر رشد و تحول هویت به طور مثبت تأثیر بگذارند. برخی از پژوهشگران حمایت از خودمختاری را به‌عنوان ارتقای تفکر، تصمیم‌گیری و حل مسئله مستقل نوجوانان تعریف کرده‌اند (سونن^{۲۸} و همکاران، ۲۰۰۷). بنابراین می‌توان گفت یکی از پیامدهای احساس خودمختاری و استقلال، شکل‌گیری تفکر تأملی^{۲۹} در نوجوانان است. به‌طوری‌که هرچه احساس خودمختاری در فرد افزایش یابد، منجر به افزایش تفکر تأملی در وی می‌شود. خودمختاری نوجوانان این امکان را به آن‌ها می‌دهد که مسئولیت امور خویش را بر عهده بگیرند، خودآگاهی بیشتری نسبت به خود داشته باشند، اهداف روشنی تعیین کنند و با استفاده از امکانات موجود، گام‌هایی در جهت بهبود نقاط قوت و مقابله با نقاط ضعف خویش بردارند. همه این موارد با تفکر تأملی مرتبط هستند و می‌توان اظهار داشت هرچه نوجوانان مستقل‌تر شوند، می‌توانند فرصت‌های بیشتری برای تأمل پیدا کنند (اوراکی^{۳۰}، ۲۰۲۱). تفکر تأملی یک فرایند شناختی است که به‌صورت آگاهانه آموخته می‌شود و توسعه می‌یابد و فرد را قادر می‌سازد تا تجربیات خود را بازسازی کند (تورامان^{۳۱} و همکاران، ۲۰۲۰).

با توجه به این موضوع که والدین حامی خودمختاری برای فرزندان خود حق انتخاب قائل هستند و آن‌ها را به زندگی مستقلانه ترغیب می‌کنند، می‌توان انتظار داشت که فرزندان این والدین از لحاظ سطح تفکر به‌گونه‌ای استدلالی و انتقادی به مسائل توجه کنند؛ زیرا توان و فرصتی برای اندیشیدن درباره موضوعات گوناگون زندگی دارند. آن‌ها ذهنی پرسشگر خواهند داشت و هنگام تجارب گوناگون، سؤال‌های متفاوتی از خود و دیگران خواهند پرسید و نمی‌توانند صرفاً عقاید تحمیل شده از سوی دیگران را بپذیرند. همان‌طور که پیش‌تر گفته شد تفکر تأملی به‌عنوان یک فرایند شناختی محسوب می‌شود. از سویی دیگر به اعتقاد افرادی همچون پیاز و اریکسون فرایندهای شناختی در شکل‌گیری هویت نقش مهمی دارند (برزونسکی، ۲۰۰۸)؛ بنابراین انتظار بر این است که والدین حامی خودمختاری با ایجاد محیط خانوادگی گرم و حمایت‌کننده، از دخالت بیش از حد در انتخاب‌های فرزندان خود اجتناب می‌کنند و به آن‌ها اجازه می‌دهند که مستقل تصمیم بگیرند و فضای شخصی داشته باشند. همچنین با راهنمایی و تشویق فرزندان در جهت کشف علایق و توانایی‌ها، موجب ایجاد پایه امنی جهت اکتشاف و جستجوگری در آن‌ها می‌شوند (ژائو^{۳۲} و همکاران، ۲۰۲۴). با مرور پژوهش‌های متعدد می‌توان گفت که فرزندپروری ادراک‌شده حامی خودمختاری می‌تواند زمینه‌ی رشد هویت سالم را فراهم کند. اما به فرایند این اثرگذاری و مسیری که این نوع فرزندپروری منجر به کسب هویت می‌شود پرداخته نشده است. لذا پژوهش حاضر مبتنی بر مبانی نظری و پیشینه، به دنبال پاسخ به این سؤال است که آیا تفکر تأملی به عنوان سازه‌ای شناختی می‌تواند نقش واسطه‌ای میان فرزندپروری حامی خودمختاری و انواع سبک‌های هویت نوجوان بازی کند؟ بر این اساس در پژوهش حاضر به آزمون یک مدل مفهومی (شکل ۱) که در راستای تبیین سبک‌های هویت نوجوانان بر اساس عوامل محیط خانوادگی و فردی است، پرداخته شده است.

شکل ۱. مدل مفهومی نقش واسطه ای تفکر تأملی در رابطه فرزندپروری ادراک شده حامی خودمختاری و سبک های هویت نوجوان

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر، توصیفی- همبستگی است که از طریق مدل یابی معادلات ساختاری به آزمون مدل مفهومی، پرداخته شده است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل تمام دانش آموزان دختر مشغول به تحصیل در دوره دوم متوسطه سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ نواحی هفت گانه مشهد است. حجم نمونه بر اساس نظر کلاین^{۳۳} (۲۰۲۳) ۲۷۱ دانش آموز در نظر گرفته شده است و با استفاده از روش نمونه گیری در دسترس انتخاب شده اند، به این صورت که از هریک از نواحی، تعدادی مدرسه، به صورت در دسترس، انتخاب شده و سپس تعدادی از دانش آموزان مدارس به صورت داوطلبانه به پرسش نامه ها پاسخ دادند. ملاک های ورود به پژوهش اشتغال به تحصیل در دوره دوم متوسطه و رضایت آگاهانه از شرکت در پژوهش و ملاک خروج، نقص در تکمیل پرسشنامه ها بودند.

ابزارهای اندازه گیری در این پژوهش عبارت بودند از:

پرسش نامه سبک های هویت^{۳۴} (ISI)

این پرسش نامه توسط برزونسکی (۱۹۹۲) ساخته شده است و شامل ۴۰ گویه است. سبک هویت اطلاعات دارای ۱۱ گویه، سبک هنجاری دارای ۹ گویه و سبک سردرگم/ اجتنابی شامل ۱۰ گویه است. ۱۰ گویه باقی مانده مربوط به تعهد هویت است که جهت تحلیل ثانویه به کار می رود و به عنوان سبک هویت شناخته نمی شود؛ بنابراین در این تحقیق از آن استفاده نشده است. پاسخ دهی به این پرسش نامه در طیف لیکرت ۵ درجه ای انجام می شود و شامل گزینه کاملاً مخالفم نمره ۱ و کاملاً موافقم نمره ۵ است؛ بنابراین حداکثر نمره ای که می توان از این پرسش نامه کسب کرد ۱۵۰ و حداقل ۵۰ نمره است. برای نسخه تجدیدنظر شده پرسش نامه سبک های هویت، وایت^{۳۵} و همکاران (۱۹۹۸) میزان ضریب آلفای کرونباخ سبک هویت اطلاعاتی را ۰/۵۹،

سبک هنجاری ۰/۶۴ و سبک سردرگم/اجتنابی را ۰/۷۸ گزارش نمودند. در نمونه ایرانی، طی پژوهش گراوند^{۳۶} و همکاران (۱۴۰۰) میزان ضرایب آلفای کرونباخ سبک‌های هویت اطلاعاتی، هنجاری و سردرگم/اجتنابی به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۷۹ و ۰/۸۲ گزارش شد و از طریق ارزیابی همبستگی این پرسش‌نامه با مقیاس وضعیت هویت بنیون و آدامز^{۳۷} (۱۹۸۶) روایی همگرایی این ابزار تأیید شده است. طبق پژوهش غضنفری^{۳۸} (۱۳۸۳)، روایی پرسشنامه سبک‌های هویت در جامعه دانش‌آموزی ایران تأیید شد. در این مطالعه، شاخص KMO برابر ۰/۸۱ و آزمون بارتلت ($\chi^2 = 6795.15, p < 0.001$) معنادار گزارش شد که نشان‌دهنده کفایت نمونه‌گیری و مناسب بودن داده‌ها برای تحلیل عاملی است. همچنین ضریب آلفای کرونباخ در پژوهش حاضر برای سبک‌های اطلاعاتی، هنجاری و سردرگم، به ترتیب، ۰/۸۵، ۰/۸۰ و ۰/۸۴ به دست آمد.

پرسش‌نامه فرزندپروری ادراک شده حامی خودمختاری^{۳۹} (P-PASS)

این مقیاس به منظور سنجش درک و ارزیابی کودکان و به طور خاص نوجوانان از میزان حمایت و کنترل آن‌ها توسط والدین ساخته شده است. این پرسش‌نامه شامل ۲۴ گویه است به طوری که سه نوع رفتار حمایت از خودمختاری (حق انتخاب، ارائه دلیل و منطق و پذیرش احساسات) و سه نوع رفتار کنترل‌کننده (تهدید به تنبیه، فشار و انتقاد به دلیل ارتکاب به گناه) را می‌سنجد. در این پژوهش فقط اندازه‌گیری سه نوع رفتار حمایت از خودمختاری مدنظر است و از گویه‌های مربوط به رفتار کنترل‌کننده استفاده نشد. شرکت‌کنندگان به این مقیاس در طیف لیکرت ۷ درجه‌ای پاسخ می‌دهند. نوراس (۲۰۱۰) آلفای کرونباخ را برای عامل خود پیروی ۰/۷۶ و عامل کنترل ۰/۸۱ به دست آورده است. در پژوهش مورتی و همکاران (۲۰۰۹) روایی و پایایی برای عوامل خود پیروی و کنترل‌کننده به ترتیب برابر با ۰/۷۲ و ۰/۸۹ بوده است و آلفای کرونباخ ۰/۸۸ گزارش شده است. در ایران نیز روحی^{۴۰} (۱۳۹۹) طی پژوهشی به بررسی روایی این پرسش‌نامه پرداخته است و روایی و پایایی این مقیاس در سطح قابل‌قبولی گزارش شده است. آلفای کرونباخ مقیاس موردنظر برابر با ۰/۸۳ بوده است. روایی همگرا ۰/۶۵ و روایی به شیوه تعیین شاخص میانگین واریانس استخراج شده ۰/۷۱ گزارش شده است. در پژوهش حاضر، ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه، ۰/۸۵ به دست آمد.

مقیاس تفکر تأملی^{۴۱}

در این پژوهش جهت بررسی تفکر تأملی دانش‌آموزان در حل مسئله از پرسش‌نامه تفکر تأملی که توسط کیزیلکایا و عسکر^{۴۲} (۲۰۰۹) ساخته شده است استفاده خواهد شد. مقیاس تدوین شده برای دانش‌آموزان شامل ۱۴ گویه و سه عامل است. این سه عامل عبارت‌اند از پرسشگری (۵ گویه)، استدلال (۴ گویه) و ارزیابی (۵ گویه). شرکت‌کنندگان به این مقیاس در طیف لیکرت ۵ درجه‌ای پاسخ می‌دهند. نمره کلی از جمع نمرات اختصاص‌یافته به هر گویه حاصل می‌شود. این نمره می‌تواند بین ۱۴ تا ۷۰ باشد که ۱۴ بیانگر پایین‌ترین سطح تفکر تأملی و ۷۰ بیانگر بالاترین سطح تفکر تأملی در افراد می‌باشد (کان^{۴۳}، ۲۰۱۵). در شکل اولیه مقیاس، ضریب پایایی آلفای کرونباخ برای کل این مقیاس ۰/۸۳، برای عامل پرسشگری ۰/۷۳، استدلال ۰/۷۱، و برای ارزیابی ۰/۶۹ بود (کیزیلکایا و عسکر، ۲۰۰۹). همچنین در پژوهش دمیرل^{۴۴} و همکاران (۲۰۱۵) آلفای کرونباخ برای عامل پرسشگری ۰/۵۹، استدلال ۰/۶۹، و برای ارزیابی ۰/۶۴ محاسبه شده است. در پژوهش گنجعلی^{۴۵} (۱۴۰۰)، به منظور سنجش پایایی ابزار، ضرایب آلفای کرونباخ برای مؤلفه پرسشگری در گروه کنترل ۰/۷۳۸ و

در گروه آزمایش ۰/۷۶۶، برای مؤلفه استدلال در گروه کنترل ۰/۷۱۸ و در گروه آزمایش ۰/۷۶۲، و برای مؤلفه ارزیابی در گروه کنترل ۰/۷۶۹ و در گروه آزمایش ۰/۷۵۵ محاسبه گردید. همچنین، به منظور بررسی روایی سازه، تحلیل عاملی تأییدی بر داده‌ها اجرا شد که نتایج آن از برازش مناسب مدل و تأیید ساختار سه‌عاملی ابزار حکایت داشت. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای عوامل پرسشگری، استدلال و ارزیابی به ترتیب، ۰/۶۹، ۰/۷۰ و ۰/۷۴ به دست آمد.

در این پژوهش، جهت جمع‌آوری داده‌ها ابتدا کد اخلاق از کمیته اخلاق زیستی دانشگاه فردوسی مشهد اخذ شد و معرفی‌نامه جهت اخذ مجوزهای لازم، از معاونت پژوهشی دانشکده دریافت شد. پس از آن پژوهشگر، به مدارس انتخابی و در دسترس در نواحی مختلف آموزش و پرورش مراجعه و توضیح‌های لازم در خصوص ماهیت پژوهش حاضر به مسئولان مدارس داده شد. در نهایت پرسشنامه‌ها در بین دانش‌آموزانی که از شرکت در پژوهش رضایت داشتند، توزیع و درخواست شد که سؤالات پرسشنامه را به صورت کامل و با رعایت اصل صداقت پاسخ دهند. پس از جمع‌آوری داده‌ها، جهت تحلیل داده‌ها ابتدا از میانگین و انحراف استاندارد و برای آزمون مدل و بررسی مسیرهای مستقیم و غیرمستقیم، از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری در نرم‌افزار AMOS استفاده شد.

یافته‌ها

نمونه پژوهش حاضر شامل ۲۷۱ دانش‌آموز دختر بود که ۴۲/۴ درصد شرکت‌کنندگان در پایه یازدهم، ۳۵/۱ در پایه دهم و ۲۲/۵ در پایه دوازدهم مشغول به تحصیل بوده‌اند؛ رشته تحصیلی ۴۷/۲ درصد آنان علوم تجربی بوده است؛ ۳۳/۶ درصد پدران و ۳۲/۱ درصد مادران تحصیلات کارشناسی داشتند؛ ۴۷/۶ درصد شرکت‌کنندگان دارای یک خواهر یا برادر بودند و ۵۲/۸ درصد آنان فرزند اول خانواده بودند.

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرها						کشی‌دیگی	کجی	انحراف	میانگین	بیشینه	کمینه
فرزندپروری ادراک شده حامی خودمختاری	حق انتخاب	۸	۲۸	۱۹/۸۵	۴/۵۱	-۰/۲۸	-۰/۵۲				
	ارائه دلیل و منطق	۴	۲۸	۱۸/۶۱	۵/۸۳	-۰/۵۷	-۰/۳۶				
	پذیرش احساسات	۴	۲۸	۱۷/۳۴	۵/۹۸	-۰/۷۰	-۰/۲۴				
تفکر تأملی	پرسشگری	۹	۲۵	۱۸/۴۲	۳/۴۵	-۰/۲۱	-۰/۳۰				
	استدلال	۷	۲۰	۱۴/۵۶	۲/۸۹	-۰/۳۲	-۰/۲۰				
	ارزیابی	۸	۲۵	۱۷/۴۴	۳/۸۲	-۰/۴۳	-۰/۲۵				
سبک‌های هویت	هویت اطلاعاتی	۲۶	۵۳	۳۹/۲۰	۵/۴۶	-۰/۲۹	-۰/۰۵				
	هویت هنجاری	۱۷	۴۱	۲۹/۹۷	۴/۷۷	-۰/۳۹	-۰/۰۵				
	هویت	۱۵	۳۹	۲۵/۶۱	۵/۳۰	-۰/۴۰	۰/۰۹				

جدول ۱ نشان می‌دهد در میان ابعاد فرزندپروری ادراک شده حامی خودمختاری حق انتخاب و پذیرش احساسات به ترتیب بیشترین و کمترین میانگین را دارا هستند (۱۹/۸۵ در برابر ۱۷/۳۴). در میان خرده مقیاس‌های تفکر تأملی نیز پرسشگری بیشترین و استدلال کمترین میانگین را داراست (۱۸/۴۲ در برابر ۱۴/۵۶). در میان سبک‌های هویت نیز هویت اطلاعاتی بیشترین و هویت سردرگم/اجتنابی کمترین میانگین را دارا هستند (۳۹/۲۰ در برابر ۲۵/۶۱). در ادامه ضرایب همبستگی متغیرها در جدول ۲ بررسی شده است.

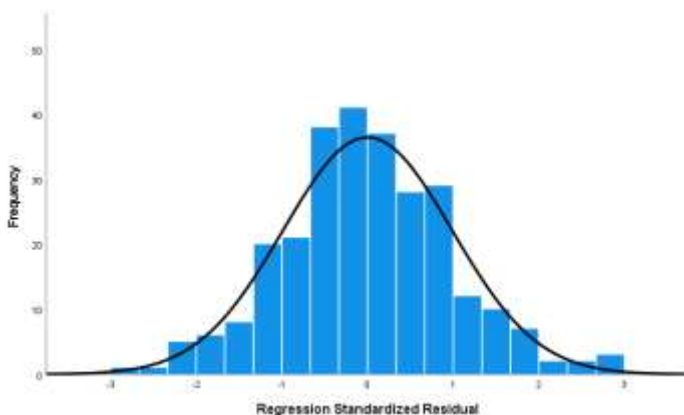
جدول ۲. ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهشی

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
۱. حق انتخاب	-								
۲. ارائه دلیل و منطق	۰/۶۸**	-							
۳. پذیرش احساسات	۰/۶۹**	۰/۷۳**	-						
۴. پرسشگری	۰/۲۶**	۰/۲۶**	۰/۲۱**	-					
۵. استدلال	۰/۱۸**	۰/۲۰**	۰/۱۶**	۰/۶۸**	-				
۶. ارزیابی	۰/۲۷**	۰/۲۳**	۰/۲۲**	۰/۶۶**	۰/۶۴**	-			
۷. هویت اطلاعاتی	۰/۱۱	۰/۱۶**	۰/۱۰	۰/۴۹**	۰/۴۸**	۰/۴۸**	-		
۸. هویت هنجاری	۰/۳۲**	۰/۴۰**	۰/۳۸**	۰/۲۶**	۰/۱۸**	۰/۳۰**	۰/۲۹**	-	
۹. هویت	-۰/۰۹	-۰/۰۶	-۰/۰۵	-۰/۱۸**	-۰/۲۰**	-۰/۱۵*	-۰/۱۳*	-۰/۰۷	-

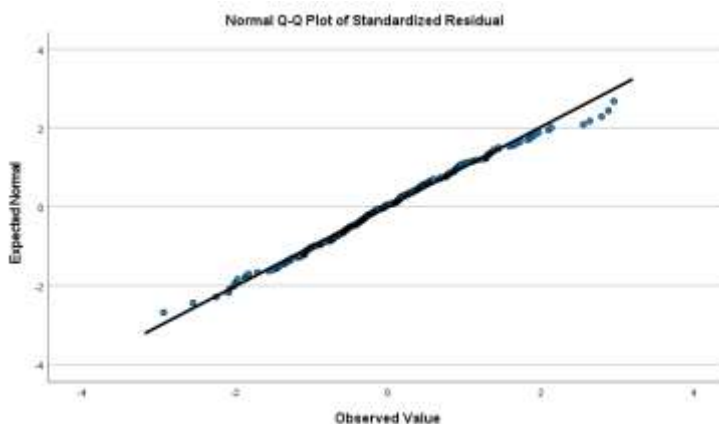
* $P < ۰/۰۵$ ** $P < ۰/۰۱$

جدول ۲ نشان می‌دهد که میان حق انتخاب و پذیرش احساسات با هویت اطلاعاتی و سردرگم/اجتنابی رابطه معناداری وجود ندارد ($P > ۰/۰۵$). ارائه دلیل و منطق نیز با هویت سردرگم/اجتنابی رابطه معناداری ندارد ($P > ۰/۰۵$). سایر روابط میان ابعاد فرزندپروری ادراک شده حامی خودمختاری با سبک‌های هویت مثبت و معنادار هستند ($P \leq ۰/۰۱$). سایر نتایج نشان می‌دهد که ابعاد تفکر تأملی با سبک‌های هویت اطلاعاتی و هنجاری رابطه مثبت و با هویت سردرگم/اجتنابی رابطه منفی و معناداری دارند ($P \leq ۰/۰۵$).

پیش از انجام مدل‌سازی معادلات ساختاری به بررسی مفروضات نرمال بودن تک‌متغیره و چندمتغیره توزیع متغیرها، عدم هم‌خطی چندگانه^{۴۶}، استقلال خطاها و یکسانی واریانس‌ها پرداخته شد. نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که با در نظر گرفتن کجی ± ۲ (شوماخر و لوماکس^{۴۷}، ۲۰۱۲) و کشیدگی ± ۷ (وست^{۴۸} و همکاران، ۱۹۹۵)، کجی و کشیدگی در تمامی متغیرها در سطح مطلوبی قرار دارد و نرمال بودن تک متغیره محقق شده است. در بررسی نرمال بودن چند متغیره پس از محاسبه مقادیر باقیمانده‌های استاندارد شده^{۴۹}، توزیع باقیمانده‌ها با آزمون کالموگروف-اسمیرنوف یکراهِه^{۵۰} مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد که توزیع باقیمانده‌ها نرمال است ($Z = ۰/۰۴$ ، $df = ۲۷۱$ ، $P > ۰/۰۵$). منحنی نرمال در شکل ۲ و منحنی Q-Q برای بررسی احتمال نرمال بودن چندمتغیره در شکل ۳ آورده شده است.

شکل ۲. منحنی نرمال توزیع باقی مانده ها

شکل ۳. منحنی احتمال نرمال

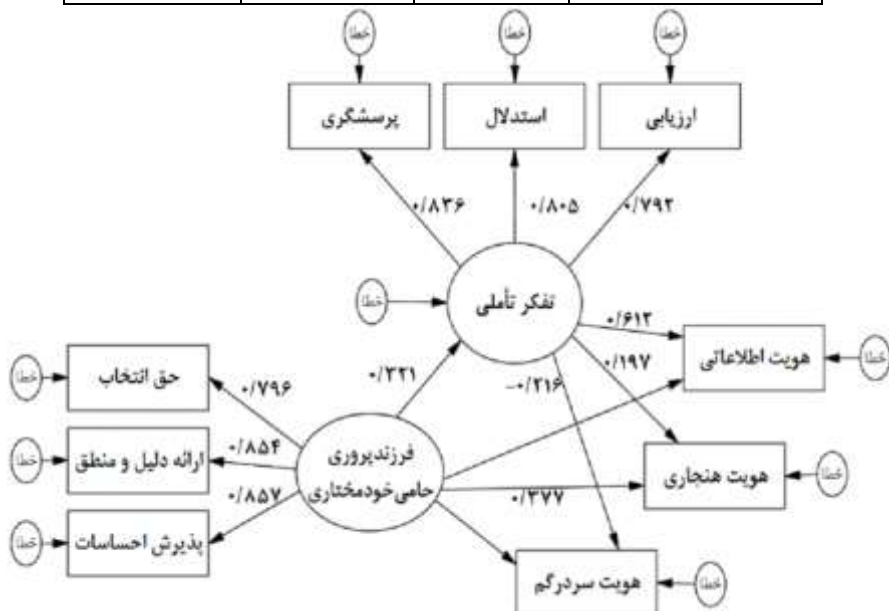
در بررسی عدم هم خطی چندگانه از شاخص های تحمل^{۵۱} و تورم واریانس^{۵۲} استفاده شد. اگر شاخص تحمل کوچک تر از ۱ و بزرگ تر از ۰/۴۰ و شاخص تورم واریانس کوچکتر از ۱۰ باشد مفروضه عدم هم خطی چندگانه محقق شده است (استیونس^{۵۳}، ۲۰۱۲). نتایج نشان داد که ضرایب تحمل متغیرهای پیش بین در مدل از ۰/۴۰ تا ۰/۴۹ در تغییر است. شاخص تورم واریانس نیز ۲/۰۴ تا ۲/۵۳ در تغییر است. بر این اساس عدم هم خطی چندگانه نتیجه گرفته می شود.

در ادامه برآورد مدل با روش بیشینه درست نمایی^{۵۴} انجام شد و ضرایب اثرات استاندارد شده مستقیم و غیر مستقیم برای مسیرها محاسبه شدند. شاخص های برازندگی^{۵۵} مدل نیز مورد بررسی قرار گرفتند. خي دو یکی از ملاک های برازندگی مدل هاست و اندازه های کوچک و نزدیک به صفر آن نشان از برازندگی خوب مدل دارد. اما این شاخص در نمونه های بزرگ همواره معنادار است. بر این اساس این شاخص با درجات آزادی اصلاح می شود (χ^2/df) که مقادیر ۱ تا ۳ آن نشان از برازش مناسب آن دارند. ریشه میانگین خطای مجزورات تقریب^{۵۶} (RMSEA) برای مدل های خوب کمتر از ۰/۰۵، برای مدل های متوسط تا ۰/۰۸ و برای

مدل‌های ضعیف بزرگتر از ۰/۱۰ است؛ شاخص برازش افزایشی^{۵۷} (IFI)؛ شاخص برازندگی تطبیقی^{۵۸} (CFI) و شاخص نیکویی برازش^{۵۹} (GFI) برای مدل‌های خوب بالاتر از ۰/۹۵ تعریف می‌شوند (استیونس^{۶۰}، ۲۰۱۲). شاخص‌های برازش مدل اولیه در جدول ۳ آورده شده است. جدول ۳ نشان می‌دهد که مدل از برازش مطلوبی برخوردار است. بر اساس این مدل، میزان واریانس تبیین شده هویت اطلاعاتی، هنجاری و هویت سردرگم/اجتنابی بر اساس فرزندپروری ادراک شده حامی خودمختاری و تفکر تأملی به ترتیب $R^2=0/361$ ، $R^2=0/228$ و $R^2=0/48$ بود. بدین معنی که متغیرهای پیش‌بین ۳۶ درصد از تغییرات هویت اطلاعاتی، ۲۳ درصد از تغییرات هویت هنجاری و ۵ درصد از تغییرات هویت سردرگم/اجتنابی را تبیین می‌کنند.

جدول ۳. شاخص‌های برازندگی مدل ساختاری

شاخص	ملاک	مدل اولیه	
		ضرایب	وضعیت
χ^2	-	۲۷/۳۹۸	-
درجات آزادی	-	۲۳	-
سطح معناداری	$>0/05$	۰/۲۳۹	مطلوب
χ^2/df	<3	۱/۱۹۱	مطلوب
RMSEA	$<0/08$	۰/۰۲۷	مطلوب
IFI	$>0/95$	۰/۹۹۵	مطلوب
CFI	$>0/95$	۰/۹۹۵	مطلوب
GFI	$>0/95$	۰/۹۷۸	مطلوب

شکل ۲. ضرایب مسیر استاندارد مدل پیش‌بینی سبک‌های هویت

جدول ۴. ضریب مسیر فرزندپروری ادراک شده حامی خودمختاری به تفکر تأملی

مسیرها	b	β	سطح معناداری	سطح اطمینان ۹۵ درصد	
				کرانه پائین	کرانه بالا
فرزندپروری حامی خودمختاری $\rightarrow$ تفکر تأملی	۰/۱۵۰	۰/۳۲۱	۰/۰۰۱	۰/۱۸۳	۰/۴۷۲

جدول ۴ نشان دهنده آن است که اثر مستقیم فرزندپروری ادراک شده حامی خودمختاری بر تفکر تأملی مثبت و معنادار است ($\beta = ۰/۳۲۱$, $P \leq ۰/۰۰۱$) بر این اساس چنین استنباط می‌شود که فرزندپروری حامی خودمختاری پیش‌بینی‌کننده معنادار و مثبت تفکر تأملی است.

جدول ۵. ضریب مسیر فرزندپروری ادراک شده حامی خودمختاری به سبک‌های هویت

مسیرها	b	β	سطح معناداری	سطح اطمینان ۹۵ درصد	
				کرانه پائین	کرانه بالا
فرزندپروری حامی خودمختاری $\rightarrow$ هویت اطلاعاتی	-۰/۰۴۵	-۰/۰۴۱	۰/۵۷۶	-۰/۱۵۳	۰/۰۸۳
فرزندپروری حامی خودمختاری $\rightarrow$ هویت هنجاری	۰/۳۶۱	۰/۳۷۷	۰/۰۰۲	۰/۲۵۵	۰/۴۸۳
فرزندپروری حامی خودمختاری $\rightarrow$ هویت سردرگم/اجتنابی	-۰/۰۰۸	-۰/۰۰۸	۰/۸۷۹	-۰/۱۴۸	۰/۱۱۸

جدول ۵ نشان دهنده آن است که اثر مستقیم فرزندپروری ادراک شده حامی خودمختاری بر هویت هنجاری ($\beta = ۰/۳۷۷$, $P \leq ۰/۰۰۲$) مثبت و معنادار است. اما بر هویت اطلاعاتی ($\beta = -۰/۰۴۱$, $P > ۰/۰۵$) و هویت سردرگم/اجتنابی ($\beta = ۰/۰۰۸$, $P > ۰/۰۵$) اثر معناداری ندارد. بر این اساس چنین استنباط می‌شود که فرزندپروری حامی خودمختاری تنها پیش‌بینی‌کننده مثبت و معنادار هویت هنجاری است. اما قادر به پیش‌بینی هویت اطلاعاتی و سردرگم/اجتنابی نیست.

جدول ۶. ضریب مسیر تفکر تأملی به سبک‌های هویت

مسیرها	b	β	سطح معناداری	سطح اطمینان ۹۵ درصد	
				کرانه پائین	کرانه بالا
تفکر تأملی $\rightarrow$ هویت اطلاعاتی	۱/۴۳۷	۰/۶۱۲	۰/۰۰۳	۰/۴۹۴	۰/۷۰۴
تفکر تأملی $\rightarrow$ هویت هنجاری	۰/۴۰۳	۰/۱۹۷	۰/۰۰۵	۰/۰۶۶	۰/۳۲۵
تفکر تأملی $\rightarrow$ هویت سردرگم/اجتنابی	-۰/۴۹۳	-۰/۲۱۶	۰/۰۰۸	-۰/۳۴۸	-۰/۰۶۳

جدول ۶ نشان دهنده آن است که اثر مستقیم تفکر تأملی بر هویت اطلاعاتی ($\beta = ۰/۶۱۲$, $P \leq ۰/۰۰۳$) و هویت هنجاری ($\beta = ۰/۱۹۷$, $P \leq ۰/۰۰۵$) مثبت و معنادار است. اما تفکر تأملی بر هویت سردرگم/اجتنابی اثر منفی و معناداری دارد ($\beta = -۰/۲۱۶$, $P \leq ۰/۰۰۸$). بر این اساس چنین استنباط می‌شود که تفکر تأملی پیش‌بینی‌کننده معنادار سبک‌های هویت است و هویت اطلاعاتی و هنجاری را به طور مثبت و هویت سردرگم/اجتنابی را به صورت منفی پیش‌بینی می‌کند.

جدول ۷. اثرات غیرمستقیم فرزندپروری حامی خودمختاری به سبک‌های هویت

با نقش میانجی تفکر تأملی

مسیرهای غیرمستقیم	b	β	سطح معناداری	سطح اطمینان ۹۵ درصد	
				کرانه پائین	کرانه بالا
هویت اطلاعاتی	۰/۲۱۵	۰/۱۹۶	۰/۰۰۱	۰/۱۱۱	۰/۳۰۸
هویت هنجاری	۰/۰۶۰	۰/۰۶۳	۰/۰۰۲	۰/۰۲۷	۰/۱۲۸
هویت سردرگم/اجتنابی	-۰/۰۷۴	-۰/۰۶۹	۰/۰۰۳	-۰/۱۳۸	-۰/۰۲۵

جدول ۷ نشان می‌دهد که اثر غیرمستقیم فرزندپروری ادراک شده حامی خودمختاری به سبک‌های هویت به واسطه تفکر تأملی برای هویت اطلاعاتی ($P \leq ۰/۰۰۱$, $\beta = ۰/۱۹۶$) و هویت هنجاری ($P \leq ۰/۰۰۲$, $\beta = ۰/۰۶۳$) مثبت و معنادار و برای هویت سردرگم/اجتنابی منفی و معنادار است ($P \leq ۰/۰۰۳$, $\beta = -۰/۰۶۹$). بر این اساس چنین استنباط می‌شود که فرزندپروری ادراک شده حامی خودمختاری به واسطه تفکر تأملی بر سبک‌های هویت اثر غیرمستقیم معناداری دارد. تفکر تأملی بیشترین نقش میانجی را در رابطه فرزندپروری ادراک شده حامی خودمختاری با هویت اطلاعاتی بر عهده دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر درصدد پیش‌بینی انواع سبک‌های هویت براساس فرزندپروری ادراک شده حامی خودمختاری با نقش میانجی تفکر تأملی است. یافته‌های این پژوهش نشان دادند نوجوانانی که والدینی با سبک تربیتی حامی خودمختاری دارند، در مقایسه با دیگران، از تفکر تأملی بالاتر و در نتیجه از سازگاری هویتی بهتری برخوردار هستند. به طوری که فرزندپروری ادراک شده حامی خودمختاری به واسطه تفکر تأملی پیش‌بینی‌کننده مثبت و معنادار سبک‌های هویت اطلاعاتی و هنجاری و پیش‌بینی‌کننده منفی و معنادار سبک هویت سردرگم/اجتنابی است. نتایج این پژوهش حاکی از آن است که در خانواده‌هایی که والدین، رویکرد حمایت از استقلال فرزندان را اتخاذ می‌کنند، نوجوانان در مواجهه با مسائل متنوع، فرایندهایی نظیر ارزیابی، استدلال و پرسشگری را به کار می‌گیرند و این امر، در نهایت، زمینه‌ساز شکل‌گیری سبک هویت اطلاعاتی در آنان می‌شود. در جهت تبیین این یافته می‌توان بیان کرد که والدین حامی خودمختاری با ایجاد فرصت حق انتخاب، ارائه دلیل و منطق و پذیرش احساسات فرزند خویش منجر به شکل‌گیری تفکر تأملی در نوجوان می‌شوند. حمایت از خودمختاری والدین مستلزم احترام به نظرات فرزندان، ارائه فرصت‌هایی برای تصمیم‌گیری مستقل، خودداری از کنترل کلامی، ایجاد فضای استقلال در خانواده و تشویق رشد خودمختاری فرزندان است (ژائو و همکاران، ۲۰۲۴). به این ترتیب، نتایج حکایت از آن دارند که تفکر تأملی می‌تواند حلقه مفقوده‌ای میان حمایت تربیتی والدین و پردازش هویتی نوجوانان باشد؛ به طوری که تقویت تفکر تأملی موجب تسهیل درونی‌شدن تجربیات مثبت محیطی و شکل‌دهی هویت می‌شود. از منظر نظری، نتایج فوق همسویی با فرضیات نظریه خودتعیین‌گری و نظریه‌های کلاسیک هویت دارد. بر مبنای نظریه اریکسون و برزونسکی، رسیدن به هویت مشخص و تعهدات هویتی محکم زمانی تسهیل می‌شود که نوجوان محیطی حمایتی و حامی خودمختاری

در خانه داشته باشد (رویز و یابوت^{۶۱}، ۲۰۲۴). این امر باعث می‌شود نوجوانان کمتر از اضطراب‌های قابل اجتناب در تعارضات هویتی رنج ببرند و بتوانند راهبردهای خودآگاهانه‌تری در جستجوی ارزش‌ها و باورهای شخصی به کار گیرند.

همچنین یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که حمایت از خودمختاری به واسطه رشد تفکر تأملی، می‌تواند منجر به شکل‌گیری سبک هویت هنجاری شود. البته قدرت این پیش‌بینی ضعیف‌تر از پیش‌بینی سبک هویت اطلاعاتی است. این یافته را با توجه به بافت فرهنگی خانواده‌های ایرانی می‌توان تبیین کرد؛ با افزایش ادراک حمایت خودمختاری والدین و فرصت تفکر، نوجوان احساس صمیمیت بیشتری نسبت به والدین خود پیدا می‌کند و در قبال والدین و نظرات آن‌ها متعهدانه‌تر عمل می‌کند و هویت خویش را ضبط می‌کند؛ بنابراین سبک هویت هنجاری در وی شکل می‌گیرد. البته نوجوان با ارزیابی و استدلال مسائل خود را حل می‌کند و به ضبط هویت می‌پردازد.

از طرفی دیگر، تفکر تأملی در رابطه فرزندپروری ادراک شده حامی خودمختاری به شکل منفی و معنادار قادر به پیش‌بینی سبک هویت سردرگم/اجتنابی بود. این یافته با نتایج پژوهش اسمیت و همکاران (۲۰۰۸) و (۲۰۱۰) که نشان دادند فرزندپروری حامی خودمختاری پیش‌بینی کننده منفی سبک هویت سردرگم/اجتنابی است، همسو می‌باشد. یعنی زمانی که نوجوانان از سوی والدین مورد پذیرش قرار نگیرند و به آن‌ها حق انتخاب داده نشود، در آن‌ها تفکر تأملی شکل نمی‌گیرد و در نهایت نوجوان دچار سبک هویت سردرگم/اجتنابی می‌شود. به عبارتی دیگر نوجوانانی که از جانب والدین طرد می‌شوند و فاصله زیادی به لحاظ عاطفی با والدین خود دارند، دچار اغتشاش هویت می‌شوند. همچنین این والدین با رفتارهای کنترل‌کننده و آزارنده مانند تأییدهای شرطی و احساس گناه، نوجوان را تحت فشار قرار داده و در فرایند هویت‌یابی نوجوان ایجاد اختلال می‌کنند.

همچنین یافته‌های پژوهش حاضر بیانگر آن است که الگوی فرزندپروری حامی خودمختاری، به صورت مستقیم (بدون واسطه‌گری تفکر تأملی)، پیش‌بینی‌کننده مثبت و معنادار هویت هنجاری و فاقد توانایی پیش‌بینی هویت اطلاعاتی و هویت سردرگم/اجتنابی است. به این معنا که محیط حامی خودمختاری هم به واسطه تفکر تأملی و هم از طریق متغیرهای واسطه‌ای دیگری که در مدل حاضر لحاظ نشده‌اند قادر به پیش‌بینی سبک هویت هنجاری است. این یافته با توجه به بافت فرهنگی ایرانی و پژوهش‌های اخیر انجام شده در ایران قابل تبیین است و همسو با نتایج پژوهش خوش‌چهره^{۶۲} (۱۴۰۰) و صفری^{۶۳} (۱۴۰۱) است. سبک هویت هنجاری به پذیرفتن ارزش‌ها و هنجارهای جمعی و خانوادگی وابسته است و می‌توان استنباط کرد والدین حامی استقلال با ایجاد فضای گفتگو و احترام به ارزش‌های خانوادگی، در نوجوانان هویت هنجاری را تقویت می‌کنند. در حالی که سبک هویت اطلاعاتی نیازمند جستجو و تجزیه و تحلیل مستقل اطلاعات است و سبک سردرگم/اجتنابی نشانگر اجتناب از تصمیم‌گیری است.

مبتنی بر نتایج پژوهش حاضر، پیشنهاد می‌شود که برای ارتقای سازگاری هویتی نوجوانان باید به دو حوزه کلیدی توجه کرد. نخست، آموزش والدین در زمینه سبک تربیتی حامی خودمختاری (شناخت مولفه‌های پذیرش استقلال نوجوان و پرهیز از کنترل‌گری) ضروری است؛ می‌توان از کارگاه‌های تربیتی و مشاوره خانواده در این راستا بهره برد. دوم، تقویت تفکر تأملی در مدارس و مراکز آموزشی نوجوانان اهمیت دارد؛ استفاده از روش‌هایی مانند فلسفه برای کودکان یا تمرین‌های بازتابی به نوجوانان کمک می‌کند دیدگاه‌های شخصی خود

را عمیق‌تر بررسی کنند. چنین رویکردهایی ضمن اینکه تفکر انتقادی را پرورش می‌دهد، به رشد خودآگاهی و هویت‌یابی سالم آنان یاری می‌رساند. پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی نیز مواجه بود از جمله اینکه پژوهش به روش همبستگی انجام شد که امکان استنباط علی را محدود می‌کند. انجام مطالعات آزمایشی و طولی می‌تواند درک بهتری از فرایندهای شکل‌گیری هویت و تأثیر فرزندپروری بر آن فراهم کند. همچنین پیشنهاد می‌شود که تأثیر همسالان و محیط مدرسه در کنار تأثیر خانواده بر شکل‌گیری هویت نوجوانان در نظر گرفته شود.

پی‌نوشت‌ها

1. Martínez	34. identity styles inventory
2. Choudhury	35. White
3. Javdan	36. Garavand
4. Erikson	37. Bennion & Adams
5. Czyżowska	38. Ghazanfari
6. Leung	39. perception of parental autonomy support inventory
7. psycho-social	40. Roohi
8. Marcia	41. reflective thinking scale
9. Berzonsky	42. Kizilkaya & Askar
10. Zarzycka	43. Can
11. informative	44. Demirel
12. Berzonsky & Papini	45. Gajali
13. normative	46. Multicollinearity
14. diffuse/avoidant	47. Schumaker & Lomax
15. Mohammadi	48. West
16. Ding	49. Standardized residuals
17. Mansurnejad	50. One way Kolmogorov-smirnov
18. Self Determination Theory	51. Tolerance
19. Deci & Ryan	52. Variance inflation factor (VIF)
20. Tan	53. Stevens
21. LeBlanc & Lyons	54. Maximum Likelihood
22. Uygun & Erus	55. Fitness Indices
23. Collie & Martin	56. Root Mean Square Error of
24. Kaniušonytė & Žukauskienė	57. Approximation (RMSEA)
25. Elyasi	58. Incremental Fit Index (NFI)
26. Smits	59. Comparative Fit Index (CFI)
27. Smits	60. Goodness of Fit Index (GFI)
28. Soenens	61. Stevens
29. Reflective Thinking	62. Ruiz & Yabut
30. Orakçı	63. Khoshchereh
31. Toraman	64. Safari
32. Zhao	
33. Kline	

References

- Bennion, L. D., & Adams, G. R. (1986). A revision of the extended version of the objective measure of ego identity status: An identity instrument for use with late adolescents. *Journal of Adolescent research*, 1(2), 183-197 .
<https://doi.org/10.1177/074355488612005>
- Berzonsky, M. D. (1992). Identity style and coping strategies. *Journal of personality*, 60(4), 771-788 . <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1992.tb00273.x>
- Berzonsky, M. D. (2003). Identity Style and Well-Being: Does Commitment Matter? *Identity*, 3(2), 131-142. <https://doi.org/10.1207/S1532706XID030203>
- Berzonsky, M. D. (2004). Identity processing style, self-construction, and personal epistemic assumptions: A social-cognitive perspective. *European journal of developmental psychology*, 1(4), 303-315.
<https://doi.org/10.1080/17405620444000120>
- Berzonsky, M. D. (2008). Identity formation: The role of identity processing style and cognitive processes. *Personality and Individual Differences*, 44 . ۶۵۵-۶۴۵ , (۳).
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2007.09.024>
- Berzonsky, M. D., & Papini, D. R. (2015). Cognitive reasoning, identity components, and identity processing styles. *Identity*, 15(1), 74-88 .
<https://doi.org/10.1080/15283488.2014.989444>
- Can, S. (2015). Pre-service science teachers reflective thinking skills toward problem solving. *Educational research and reviews*, 10(10), 1449-1457 .
<https://doi.org/10.5897/ERR2015.2228>
- Chen, W., Sun, Y., & He, Y. (2024). The relationship between parental autonomy support and children's Self-Concept in China—the role of Basic Psychological needs. *Behavioral Sciences*, 14(5), 415. <https://doi.org/10.3390/bs14050415>
- Choudhury, M. M., Erdman, A. L., Stapleton, E., Gale, E., & Ulman, S. (2024). Identifying links between athletic identity and risk factors related to youth sport participation [Original Research]. *Frontiers in psychology*, 15.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1362614>
- Collie, R. J., & Martin, A. J. (2017). Teachers' sense of adaptability: Examining links with perceived autonomy support, teachers' psychological functioning, and students' numeracy achievement. *Learning and Individual Differences*, 55, 29-39 .
<https://doi.org/10.1016/j.lindif.2017.03.003>
- Czyżowska, N. (2022). Identity processing style and meaning in life among emerging adults: mediational role of commitment. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(11), 6585 .
<https://doi.org/10.3390/ijerph19116585>
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2008). Self-determination theory: A macrotheory of human motivation, development, and health. *Canadian Psychology/Psychologie canadienne*, 49(3), 182 . <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/a0012801>
- Demirel, M., Derman, I., & Karagedik, E. (2015). A study on the relationship between reflective thinking skills towards problem solving and attitudes towards

- mathematics. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 197, 2086-2096 .
<https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.07.326>
- Ding, Y., Sun, C., & Dong, B. (2024). Effect of parental rearing styles on adolescent ego identity :the mediating role of involuntary attitudes [Original Research]. *Frontiers in psychology*, 14. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1292718>
- Elyasi, M., Baradaran Khanyani, M., Vaseai, N., & Ferasati, A. (2023). The Mediating Role of Family Flexibility in The Relationship between Religiosity and Identity Crisis in Adolescent Girls. *The Women and Families Cultural-Educational*, 18(64), 179-196 . <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.26454955.1402.18.64.8.6>
- Ganjali, M. (2021). Effectiveness of Flipped Classroom Instructional Model in Basic Psychological Needs Satisfaction, Positive Achievement Emotions, and Reflective Thinking: The Case of Sixth Grade Students in Science Class. Master Thesis, Ferdowsi: University of Mashhad.
- Garavand, Y., Behrouzi, N., Koochi, M., Zarenezhad, S., & Alizadeh, Z. (2021). The mediating role of identity styles in the relationship between family structure and academic failure. *Journal of Educational Psychology*, 12(2), 67-81. <https://www.magiran.com/paper/2638831>
- Ghazanfari, a. (2004). a study of the reliability and validity of the identity style questionnaire (isi-6g). *studies in education & psychology*, 5(1), 81–94. <https://sid.ir/paper/99378/en>
- Guo, X., Hao, X., Deng, W., Ji, X., Xiang, S., & Hu, W. (2022). The relationship between epistemological beliefs, reflective thinking, and science identity: a structural equation modeling analysis. *International Journal of STEM Education*, 9(1), 40. <https://doi.org/10.1186/s00355-022-0094-x>
- Hejazi, E., & Borjalilu, S. (2009). Critical thinking, identity styles, and commitment among adolescents: A causal model. *Contemporary Psychology*, 4(2), 3-15. <https://www.sid.ir/paper/456449/fa>
- Javdan, M., Poordadkhodaei, N., & Forozanfar, A. (2023). The Relationship between Foresight, Self-Control and Islamic Life Style with Adolescents Religious Identity .<https://www.sid.ir/paper/1130589/fa>
- Kaniušonytė, G., & Žukauskienė, R. (2018). Relationships with parents, identity styles, and positive youth development during the transition from adolescence to emerging adulthood. *Emerging adulthood*, 6(1), 42-52 .
<https://doi.org/10.1177/2167696817690978>
- Khoshchereh, M. (2022). The Relationship between Perceived Parenting Styles and Adherence to Religious Teachings: The Mediating Role of Identity Styles in Female Adolescents. Master Thesis, Ferdowsi: University of Mashhad.
- Kizilkaya, G., & Askar, P. (2009). The development of a reflective thinking skill scale towards problem solving. *Eğitim ve Bilim*, 34(154), 82 .
<https://www.proquest.com/openview/702f216f1eed68af738ec5f574111d7b/1?pq-origsite=gscholar&cbl=1056401>
- Kline, R. B. (2023). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford publications.

- <https://journals.library.ualberta.ca/csp/index.php/csp/article/download/29418/21439>
- LeBlanc, J. E., & Lyons, S. T. (2022). Helicopter parenting during emerging adulthood: Consequences for career identity and adaptability [Original Research]. *Frontiers in psychology*, 13. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.886979>
- Leung, E. (2021). Thematic Analysis of My “Coming Out” Experiences Through an Intersectional Lens: An Autoethnographic Study [Original Research]. *Frontiers in psychology*, 12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.654946>
- Mansurnejad, Z., Malekpour, M., & Ghamarani, A. (2020). Effectiveness of parental autonomy support training on school student's' externalized behavior . <http://sjsph.tums.ac.ir/article-1-5921-en.html>
- Martínez-Velázquez, E. S., Ponce-Juárez, S. P., Díaz Furlong, A., & Sequeira, H. (2024). Cooperative behavior in adolescents: a contribution of empathy and emotional regulation? [Original Research]. *Frontiers in psychology*, 15. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1342458>
- Mohammadi, S. A., Shikaleslami, R., & Fooladchang, M. (2019). Responsibility in emerging adulthood: The role of family communication patterns and identity dimentions. *Biannual Journal of Applied Counseling*, 9(2), 1-22 . <http://noo.rs/yj9XJ>
- Orakçı, Ş. (2021). Exploring the relationships between cognitive flexibility, learner autonomy, and reflective thinking. *Thinking Skills and Creativity*, 41, 100838 . <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2021.100838>
- Ranjesh Kolagar, M. (2021). Mediating Role of Identity Styles in the Relationship between Critical thinking and Suicidal Thoughts in the college Student. Master Thesis, University of Gilan.
- Ruiz, W. D., & Yabut, H. J. (2024). Autonomy and identity: the role of two developmental tasks on adolescent's wellbeing. *Frontiers in Psychology*, 15, 1309690. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1309690>
- Safari, M. (2022). The relationship between parenting styles with hardiness and identity styles in high school studentes. Master Thesis, ISLAMIC AZAD UNIVERSITY, Marvdasht Branch.
- Smits, I., Soenens, B., Luyckx, K., Duriez, B., Berzonsky, M., & Goossens, L. (2008). Perceived parenting dimensions and identity styles: Exploring the socialization of adolescents' processing of identity-relevant information. *Journal of adolescence*, 31(2), 151-164 . <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2007.08.007>
- Smits, I., Soenens, B., Vansteenkiste, M ., Luyckx, K., & Goossens, L. (2010). Why do adolescents gather information or stick to parental norms? Examining autonomous and controlled motives behind adolescents' identity style. *Journal of Youth and Adolescence*, 39, 1343-1356 . <https://doi.org/10.1007/s10964-009-9469-x>
- Soenens, B., Duriez, B., & Goossens, L. (2005). Social–psychological profiles of identity styles: Attitudinal and social-cognitive correlates in late adolescence. *Journal of adolescence*, 28(1), 107-125.

<https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2004.07.001>

Soenens, B., Vansteenkiste, M., Lens, W., Luyckx, K., Goossens, L., Beyers, W., & Ryan, R. M. (2007). Conceptualizing parental autonomy support: adolescent perceptions of promotion of independence versus promotion of volitional functioning. *Developmental psychology*, 43(3), 633 .

<https://psycnet.apa.org/buy/2007-06280-008>

Sohrabzadeh Fard A, Gharraee B, Asgharnejad Farid A A, Aghebati A. Relationship Between Perceived Parenting Styles and Identity Styles With Intensity of Depression in Adolescents. *IJPCP* 2017; 22 (4) :292-299.

<http://dx.doi.org/10.18869/nirp.ijpcp.22.4.292>

Stevens, J. P. (2012). *Applied multivariate statistics for the social sciences*. Routledge.

Tan, P., Wang, R., Long, T., Wang, Y., Ma, C., & Ma, Y. (2024). Associations between parental autonomy support and depressive symptoms among Chinese college students: the chain-mediating effects of mindfulness and self-esteem [Original Research]. *Frontiers in psychology*, 15.

<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1301662>

Toraman, Ç., Orakci, S., & Aktan, O. (2020). Analysis of the relationships between mathematics achievement, reflective thinking of problem solving and metacognitive Awareness. *International Journal of Progressive Education*, 16(2), 72-90 . <https://eric.ed.gov/?id=EJ1249977>

Uygun, E. G., & Erus, S. M. (2024). The mediating roles of mindfulness in marriage and mindfulness in parenting in the relationship between parents' dispositional mindfulness and emotion regulation of their children. *Applied Research in Quality of Life*, 1-22 . <https://doi.org/10.1007/s11482-024-10280-6>

White, J. M., Wampler, R. S., & Winn, K. I. (1998). The identity style inventory: A revision with a sixth-grade reading level (ISI-6G). *Journal of Adolescent research*, 13(2), 223-245 . <https://doi.org/10.1177/0743554898132007>

YahyazadehJeloudar, S., Hedarie, S., & Mousavi Teroujeni, S. R. (2018). The Effect of Self-awareness Rising on Identification and Accountability among High School Students. *Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry*, 5(4), 52-62 . <http://dx.doi.org/10.29252/shenakht.5.4.52>

Zarzycka, B., Tomaka, K., Krok, D., Grupa, M., Zajac, Z., Hernandez, C & , Paloutzian, R. F. (2023). Perceived hypocrisy and deconversion in adolescents. The mediating role of irrational beliefs and identity styles. *Journal of Beliefs & Values*, 1-20 . <https://doi.org/10.1080/13617672.2023.2201034>

Zhao, X., Huang, S., & Shi, C. (2024). The effect of parental and teacher autonomy support and core self-evaluations: a three-wave longitudinal study of middle students' career adaptability [Original Research]. *Frontiers in psychology*, 15. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1404478>